

Terveysalan opiskelijoiden kokemuksia kieli- ja kulttuuritietoisuudesta ohjausti- lanteissa erikoissairaanhoidon harjoitte- lussa

Sonia Yliverronen

Opinnäytetyö, ylempi AMK

Kesäkuu, 2025

Terveyden edistäminen

Yliverronen, Sonia

Terveysalan opiskelijoiden kokemuksia kieli- ja kulttuuritietoisuudesta ohjaustilanteissa erikoissairaanhoidon harjoittelussa

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Kesäkuu, 2025, 39 sivua

Terveyden edistäminen, tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö YAMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Suomen terveydenhuolto toimii yhä moninaisemmassa kulttuurisessa ja kielellisessä kontekstissa, mikä tuo uusia haasteita myös kliiniseen ohjaukseen. Erityisesti erikoissairaanhoidossa opiskelijat voivat kohdata tilanteita, joissa kieli- ja kulttuuritietoisuus vaikuttavat merkittävästi oppimiskokemukseen, vuorovaikutukseen ja osallisuuden tunteeseen.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella terveysalan opiskelijoiden kokemuksia kieli- ja kulttuuritietoisuuden ilmenemisestä erikoissairaanhoidon käytännön harjoittelujaksoilla. Tavoitteena oli tuottaa tietoa, jonka avulla harjoitteluysiköitä voidaan kehittää yhdenvertaisemmiksi, selkeämmiksi ja kulttuurisesti tietoisemmiksi ohjausympäristöiksi.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineistona käytettiin vuosina 2023–2024 erikoissairaanhoidossa anonymisti kerättyjä opiskelijapalautteita, jotka saatiin opiskelijaohjauksen laatukselyn avulla työharjoittelun päättyessä. Vastaukset analysoitiin temaattisen sisällönanalyysin keinoin.

Tulosten mukaan suurin osa opiskelijoista kuvasi ohjausta kannustavaksi ja oppimisilmapiiriä myönteiseksi. Samalla esiin nousi merkittäviä haasteita, kuten ohjauksen epäyhtenäisyys, puutteellinen perehdytys, hierarkkinen vuorovaikutus sekä nimellä puhuttelun laiminlyönti. Erityisesti nimellä puhuttelu koettiin tärkeäksi osaksi opiskelijan identiteetin tunnustamista ja kunnioittavaa kohtaamista.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että kieli- ja kulttuuritietoisuus ei ole yksittäinen taito, vaan olennainen osa laadukasta ohjausosaamista ja turvallisen oppimisympäristön rakentamista. Kehittämiskohteita ovat muun muassa selkokieliisyyden vahvistaminen, ohjauksen yhtenäisyyden lisääminen ja kulttuuristen käytösten huomiointi kliinisessä opetuksessa. Tulokset tarjoavat suuntaa ohjauskäytäntöjen kehittämiseksi yhdenvertaisempaan ja osallistavampaan suuntaan, ja niitä voidaan hyödyntää myös laajemmin hoitotyön ohjauksen kehittämisessä.

Avainsanat (asiasanat)

kielitietoisuus, kulttuuritietoisuus, harjoittelu, ohjaus, erikoissairaanhoido, terveysala, opiskelijakokemukset

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

-

Yliverronen, Sonia

Health Care Students' Experiences of Language and Cultural Awareness in Supervisory Situations During Clinical Training in Specialized Health Care

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, June 2025, 39 Pages

Health Promotion, Master's Degree Programme. Master's Thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The Finnish healthcare system is operating in an increasingly diverse cultural and linguistic context, which poses new challenges for clinical mentoring. Particularly in specialised healthcare, students may encounter situations where language and cultural awareness significantly influence their learning experiences, interactions, and sense of inclusion.

The thesis aim was to examine how health care students experience language and cultural awareness during their clinical placements in specialised healthcare. The purpose was to generate knowledge that can be used to develop clinical learning environments towards more equitable, clear, and culturally aware mentoring practices.

The study was conducted using a qualitative method. The data consisted of anonymous student feedback collected during 2023–2024 at specialised healthcare units via a quality survey completed at the end of clinical placements. The responses were analysed using thematic content analysis.

According to the results, most students described the supervision as encouraging and the learning environment as positive. However, significant challenges were also identified, including inconsistency in mentoring practices, insufficient orientation, hierarchical communication, and failure to use students' names. The use of one's name was particularly highlighted as a key factor in recognising and respecting student identity.

In conclusion, language and cultural awareness are not isolated skills, but essential components of high-quality mentoring and the construction of a safe learning environment. Development areas include strengthening the use of plain language, enhancing consistency in mentoring, and recognising culturally appropriate behaviours in clinical education. The results provide guidance for developing mentoring practices towards more inclusive and equitable clinical learning environments and can be applied more broadly in the development of nursing mentoring.

Keywords

linguistic awareness, cultural awareness, clinical training, supervision, specialized health care, student experiences

Miscellaneous (Confidential information)

-

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Kieli- ja kulttuuritietoisuus hoitotyössä	6
2.1	Käsitteet ja merkitys.....	6
2.2	Kielitietoisuus terveydenhuollossa: kansallinen ja kansainvälinen näkökulma.....	7
2.3	Kulttuuritietoisuus hoitotyössä	9
2.4	Kieli- ja kulttuuritietoisuus opiskelijan ohjauksessa	10
2.5	Kielellinen vuorovaikutus opiskelijan ohjauksessa	11
2.6	Kieli- ja kulttuuritietoinen erikoissairaanhoidon harjoittelussa	13
3	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	14
4	Tutkimuksen metodologia	15
4.1	Opinnäytetyö toteutumisympäristö	15
4.2	Laadullinen tutkimus.....	16
4.3	Kohdejoukko.....	17
4.4	Aineiston keruu	17
4.5	Aineiston analyysi.....	18
5	Tulokset	21
5.1	Kieli- ja kulttuuritietoisuuden ilmeneminen ohjaustilanteissa	22
5.1.1	Yksilön kohtaaminen ja identiteetin kunnioittaminen	24
5.1.2	Vertaisuus ja osallisuus oppimisessa	25
5.2	Kehittämistarpeet kieli- ja kulttuuritietoisuuden ohjauksen näkökulmasta.....	25
5.2.1	Ohjauksen epäyhtenäisyys ja perehdytyksen puute	25
5.2.2	Kielen rooli ja ymmärrettävä ohjaus	26
5.2.3	Ohjaajien asenteet ja valmiudet.....	27
5.2.4	Kehittämisehdotuksia palautteen perusteella	27
5.3	Eroja vuosien 2023 ja 2024 aineistossa	28
6	Pohdinta	29
6.1	Tulosten tarkastelu.....	29
6.2	Opinnäytetyö eettisyys -ja luotettavuus.....	31
6.3	Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset	33
	Lähteet	35

1 Johdanto

Sairaanhoitajat muodostavat merkittävän osan maailmanlaajuisesta terveydenhuollon työvoimasta, ja heidän roolinsa on keskeinen potilaiden sekä heidän läheistensä hoidossa (WHO, 2020). Hoitajat eivät ainoastaan toteuta lääketieteellistä hoitoa, vaan myös tukevat potilaita emotionaalisesti, toimivat moniammatillisissa tiimeissä ja vaikuttavat merkittävästi hoidon laatuun ja potilasturvallisuuteen. Samaan aikaan terveydenhuolto kohtaa yhä syvenevää työvoimapulaa, erityisesti ikääntyvän väestön ja kasvavan hoidon tarpeen vuoksi (Kamau, 2024). WHO:n mukaan miljoonien uusien hoitajien kouluttaminen on välttämätöntä vuoteen 2030 mennessä, mikä nostaa osaavan ja sitoutuneen henkilöstön kehittämisen globaaliksi strategiseksi painopisteeksi.

Myös Suomessa hoitajapula on merkittävä, ja ratkaisua on etsitty muun muassa kansainvälisen työvoiman rekrytoinnista. Monikulttuuristuva työympäristö lisää kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta, mikä edellyttää terveydenhuollon ammattilaisilta vahvempaa kieli- ja kulttuuritietoisuutta. Näiden taitojen kehittäminen tukee paitsi potilastyötä myös työyhteisöjen toimivuutta ja uusien työntekijöiden sujuvaa integroitumista (Joensuu ym., 2024).

Kieli- ja kulttuuritietoisuus tarkoittaa kykyä ymmärtää, arvostaa ja toimia eritaustaisten ihmisten kanssa – niin potilastyössä kuin kollegiaalisissa suhteissa. Kulttuuritietoinen hoitotyö parantaa hoidon laatua, lisää asiakastyytyväisyyttä ja tukee henkilöstön työhyvinvointia (Kaihlainen ym., 2019). Kieli on keskeinen osa vuorovaikutusta, ja sen hallinta vaikuttaa olennaisesti siihen, kuinka potilaat ja opiskelijat kohdataan hoitoympäristössä. Kieli- ja kulttuuritietoisuus ei kuitenkaan kehity itsestään, vaan se edellyttää koulutusta, itsereflektiota ja ohjattua harjoittelua (Paatela ym., 2024).

Terveysalan koulutuksen tehtävänä on valmistaa opiskelijoita kohtaamaan monikulttuurisen hoitotyön vaatimukset ja tukemaan heidän ammatillista identiteettikehitystään. Harjoittelujaksot tarjoavat opiskelijoille keskeisen kontekstin soveltaa oppimaansa käytännössä ja havainnoida, miten kieli- ja kulttuuritietoisuus ilmenee kliinisissä ohjaustilanteissa. Aiemmat tutkimukset osoittavat, että ohjaajien kieli- ja kulttuuriosaaminen vaikuttaa merkittävästi opiskelijoiden kokemuksiin ja oppimismahdollisuuksiin (Oikarainen, 2022).

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan terveysalan opiskelijoiden kokemuksia kieli- ja kulttuuritietoisuudesta heidän harjoittelujaksollaan erikoissairaanhoidon yksiköissä. Aineistona toimivat vuosina

2023 ja 2024 kerätyt anonyymit opiskelijapalautteet laatukselystä. Osallistujat edustivat eri koulutusohjelmia (esimerkiksi sairaanhoitaja, kättilö, ensihoitaja, suuhygienisti) sekä eri kielitaustoja – mukaan lukien suomen-, ruotsin- ja englanninkieliset opiskelijat. Tämä monikielinen ja -kulttuurinen tausta mahdollistaa syvällisen ja kontekstuaalisen tarkastelun opiskelijoiden kokemuksista.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja analysoitiin teemallisella sisällönanalyysillä (Elo & Kyngäs, 2008), jossa analysoitiin avoimia palautteita kieli- ja kulttuuritietoisuuden ilmenemisen näkökulmasta. Tavoitteena oli lisätä ymmärrystä siitä, miten nämä teemat vaikuttavat opiskelijoiden oppimiskokemuksiin ja millaisia kehittämistarpeita ohjaukseen liittyy. Tuloksia voidaan hyödyntää organisaation sisäisen kehittämisen lisäksi myös laajemmin erikoissairaanhoidon ohjauskäytäntöjen uudistamisessa kohti yhdenvertaisempia ja kulttuurisesti tietoisempia oppimisympäristöjä.

2 Kieli- ja kulttuuritietoisuus hoitotyössä

2.1 Käsitteet ja merkitys

Kieli- ja kulttuuritietoisuus ovat toisiinsa liittyviä käsitteitä, jotka muodostavat perustan moninaisuuden kohtaamiselle sekä vuorovaikutuksen laadulle eri koulutus- ja työympäristöissä. Ne viittaavat yksilön kykyyn havainnoida, ymmärtää ja ottaa huomioon kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta vuorovaikutuksessa, opetuksessa ja ohjauksessa (Tarnanen & Pöyhönen, 2020, s. 17).

Kieli- ja kulttuuritietoisuus ei rajoitu näkyviin eroihin, kuten äidinkieleen tai kulttuuritaustaan, vaan ulottuu myös piileviin rakenteisiin, kuten valtasuhteisiin, institutionaalisiin normeihin ja arkikielen käytäntöihin, jotka muokkaavat vuorovaikutusta ja osallisuuden mahdollisuuksia (Räisänen & Saarinen, 2020, s. 42).

Kielitietoisuus voidaan ymmärtää myös kasvatuksellisena ja pedagogisena lähestymistapana, jossa pyritään luomaan ympäristöjä, joissa kieltä käytetään selkeästi, saavutettavasti ja vuorovaikutteisesti (Suni & Latomaa, 2012). Tämä korostuu erityisesti tilanteissa, joissa työ- tai opiskelukieli ei ole osallistujan äidinkieli. Kielen rooli ei ole pelkästään tekninen viestintäväline, vaan myös identiteettiä rakentava ja osallisuutta mahdollistava tekijä. Oikaraisen (2022) mukaan kielitietoisuus

opiskelijaohjauksessa on olennainen osa ohjaajan osaamista, koska se vaikuttaa suoraan opiskelijan kokemukseen turvallisuudesta ja oppimisen mahdollisuuksista.

Kulttuuritietoisuus puolestaan viittaa sensitiivisyyteen ja kunnioittavaan suhtautumiseen eri kulttuuritaustoista tulevia ihmisiä kohtaan. Tämä tarkoittaa arvojen, toimintatapojen ja vuorovaikutusnormien tunnistamista ja niihin reagoimista reflektiivisesti (Papadopoulos, 2006; Leininger, 2002). Kulttuuritietoisuus ilmenee käytännössä esimerkiksi haluna kuunnella, halukkuutena oppia toisilta ja kykyinä kohdata erilaisuutta arvottomatta.

Terveysalalla kieli- ja kulttuuritietoisuus ovat paitsi eettisiä lähtökohtia, myös konkreettisia osaamisalueita, joilla on vaikutusta potilasturvallisuuteen, ohjauksen laatuun ja oppimisen edistymiseen. Erityisesti ohjaustilanteissa näiden taitojen avulla voidaan tukea opiskelijan kokemusta arvostuksesta, kuulluksi tulemisesta ja osallisuudesta työyhteisössä (Räisänen & Saarinen, 2020, s. 44). Oikaraisen (2022) tutkimuksessa havaittiin, että ohjaajien oma ymmärrys kieli- ja kulttuuritietoisuuden merkityksestä vaihtelee, mikä vaikuttaa siihen, miten moninaisuutta tuetaan tai sivuutetaan kliinisissä ohjaustilanteissa.

Kieli- ja kulttuuritietoisuus ei ole vain opiskelijan yksilöllinen haaste tai voimavara, vaan koko yhteisön yhteinen vastuunkannon kohde. Kun työyhteisö toimii tietoisesti sensitiivisesti, se mahdollistaa tasa-arvoisen ja oppimista edistävän ilmapiirin, jossa kaikkien ääni tulee kuulluksi – riippumatta kielellisistä tai kulttuurisista lähtökohdista.

2.2 Kielitietoisuus terveydenhuollossa: kansallinen ja kansainvälinen näkökulma

Kielitietoisuus on noussut keskeiseksi teemaksi sekä kansainvälisessä että kansallisessa terveydenhuollossa, erityisesti tilanteissa, joissa potilaat ja henkilöstö tulevat moninaisista kielitaustoista. Maailman terveysjärjestö (WHO, 2022) korostaa kielellisesti saavutettavan viestinnän merkitystä potilasturvallisuudelle, hoidon laadulle ja yhdenvertaiselle palvelulle. Terveydenhuollon viestintätilanteiden – kuten potilaan haastattelun, ohjeistuksen, tiedottamisen ja yhteisymmärryksen – tulee perustua ymmärrettävään ja saavutettavaan kieleen. Tämä ei koske pelkästään potilas-hoitaja -suhdetta, vaan myös työyhteisöjen sisäistä vuorovaikutusta sekä opiskelijoiden ja ohjaajien välistä kommunikaatiota.

Suomessa kielitietoisuuden merkitys on kasvanut erityisesti väestön monikielistymisen sekä kansainvälisten opiskelijoiden ja työntekijöiden määrän lisääntymisen myötä. Terveysalan koulutuksessa ja kliinisessä ohjauksessa on tunnistettu tarve kehittää käytäntöjä, jotka huomioivat opiskelijoiden erilaiset kielelliset lähtökohdat. Esimerkiksi selkokielliset ohjeet, visuaalinen tukimateriaali ja kielellisesti saavutettava dokumentointi ovat keinoja tukea oppimista ja osallisuutta (Tarnanen & Pöyhönen, 2020; Koskela ym., 2020).

Kielitietoisuus ei kuitenkaan tarkoita pelkästään yksittäisiä käytännön ratkaisuja, vaan laajempaa tietoisuutta kielen merkityksestä vallankäytön, osallisuuden ja oppimisen välineenä. Kielen avulla rakennetaan todellisuutta, määritellään rooleja ja luodaan joko sulkevia tai osallistavia rakenteita. Terveystieteiden kontekstissa tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että opiskelijaa ei sivuuteta puheessa tai että hänen osaamistaan ei vähätellä kielellisten haasteiden vuoksi. Ohjauksessa tämä voi näkyä selkeänä viestintänä, kysymysten sallimisena, palautteen antamisena rakentavassa muodossa sekä ohjeiden toistamisena ilman vähättelyä (Räisänen & Saarinen, 2020).

Oikaraisen (2022) väitöskirjatutkimuksessa havaittiin, että kielitietoiset käytännöt eivät ole vielä systemaattisesti juurtuneet kaikkiin ohjausyksiköihin, vaikka tarve niille on ilmeinen. Kielitietoinen ohjaus vaatii sekä yksilöllistä osaamista että rakenteellista tukea. Opiskelijoiden kokemusten mukaan onnistunut ohjaus on kielitietoista silloin, kun he tuntevat olonsa turvalliseksi ilmaista itseään, kysyä epäselvyyksiä ja saada ymmärrettävää palautetta. Toisaalta epäonnistunut viestintä – esimerkiksi epäselvät ohjeet, nopea puhe tai sanaston vaikeus – voi johtaa väärinymmärryksiin, virheisiin ja oppimismotivaation heikkenemiseen.

Kansallisella tasolla suomalaisessa terveydenhuollossa on vielä kehitettävää kielitietoisuuden vakiinnuttamisessa osaksi hoitotyön arkea ja opiskelijaohjausta. Vaikka useissa organisaatioissa on laadittu linjauksia selkokielen käytöstä tai kielituen tarjoamisesta mutta käytännön toteutus vaihtelee yksiköittäin. Tämä luo epätasaisia lähtökohtia opiskelijoille ja voi aiheuttaa eriarvoisuutta oppimiskokemuksissa (Oikarainen, 2022). Tulevaisuudessa tarvitaan lisää koulutusta ja tietoa kielitietoisuuden merkityksestä koko työyhteisölle – ei vain opiskelijoiden tueksi, vaan myös potilaiden turvallisuuden ja työyhteisön sisäisen viestinnän kehittämiseksi.

2.3 Kulttuuritietoisuus hoitotyössä

Kulttuuritietoisuus hoitotyössä tarkoittaa hoitajan valmiutta kohdata erilaisista kulttuurisista taustoista tulevia potilaita, työtovereita ja opiskelijoita sensitiivisesti, arvostavasti ja ilman ennakkoluuloja. Se perustuu syvempään ymmärrykseen siitä, että kulttuuri vaikuttaa yksilön maailmankuvaan, arvoihin, kommunikaatiotapoihin, hoitokäyttäytymiseen sekä odotuksiin vuorovaikutuksesta (Papadopoulos, 2006; Leininger, 2002). Tietoisuus näistä eroista ei riitä — tärkeää on myös kyky reflektoida omaa toimintaa, asenteita ja valtasuhteita suhteessa toiseen ihmiseen (Kaihlainen ym., 2019).

Kulttuuritietoinen hoitaja tunnistaa omat kulttuuriset lähtökohtansa ja on valmis tarkastelemaan, miten ne vaikuttavat ammatilliseen toimintaan. Reflektio auttaa hoitajaa ymmärtämään, milloin oma viestintätapa tai toimintamalli voi aiheuttaa väärinymmärrystä tai torjunnan kokemuksia. Tämä on erityisen tärkeää tilanteissa, joissa ohjattava opiskelija tai potilas tulee vähemmistökulttuurista tai käyttää eri kieltä kuin valtaväestö (Kaihlainen ym., 2019).

Kulttuuritietoisuus ei ole vain tietoa toisista kulttuureista, vaan ennen kaikkea käytännön toimintaa. Se näkyy esimerkiksi siinä, miten hoitaja huomioi potilaan tai opiskelijan tavat osoittaa kunnioitusta, miten annetaan palautetta, millaista tilaa jätetään hiljaisuudelle tai miten tulkitaan sanattomia viestejä. Campinha-Bacoten (2002) kulttuurisen kompetenssin malli korostaa, että kulttuuriosaaminen rakentuu viidestä osa-alueesta: kulttuuritietoisuudesta, -tiedosta, -taidoista, -kohtaamisista ja halukkuudesta. Jokainen näistä tukee ammatillista vuorovaikutusta ja laadukasta hoitotyötä.

Myös Suomessa kulttuuriosaaminen on tunnistettu hoitotyön koulutuksen keskeiseksi osa-alueeksi, mutta sen käytännön toteuttaminen vaihtelee eri koulutuksissa ja työyhteisöissä (Lehtomäki ym., 2021). Kulttuuritietoiset perehdytys- ja ohjauskäytännöt eivät vielä ole systemaattinen osa kaikkia harjoitteluyksiköitä, mikä voi johtaa siihen, että opiskelijat kokevat syrjiviä rakenteita tai jäävät vaille tukea omalle ammatilliselle kehitykselleen (Kaihlainen ym., 2019; Lehtomäki ym., 2021).

Opiskelijan ohjaamisessa kulttuuritietoisuus tarkoittaa ennen kaikkea sen tunnistamista, että opiskelijan kulttuurinen tausta ei ole este, vaan voimavara. Kulttuurisesti sensitiivinen ohjaaja osoittaa

kiinnostusta opiskelijan näkökulmiin ja oppimistyyliin sekä mukauttaa viestintää tilanteen mukaan. Tämä lisää opiskelijan osallisuuden kokemusta, rakentaa luottamusta ja edistää oppimista. Lehtomäen ym. (2021) mukaan juuri osallisuuden tunne ja kokemus kunnioituksesta ovat keskeisiä tekijöitä siinä, miten opiskelija kiinnittyy työyhteisöön ja oppii ammatillisesti.

Kulttuuritietoisuus ei ole yksittäinen taito, vaan jatkuva prosessi, joka edellyttää tietoista oppimista, itsereflektiota ja dialogia. Sen avulla voidaan rakentaa yhdenvertaisempia oppimisympäristöjä, joissa opiskelijoiden moninaisuus nähdään rikkautena ja resurssina, ei haasteena. Hoitotyössä tämä näkyy parempana tiimityönä, tehokkaampana viestintänä sekä eettisesti ja kulttuurisesti kestävässä toimintana (Campinha-Bacote 2002, s. 181; Lehtomäki, Lahti & Paavola 2021, s. 57; Papadopoulos 2006, s. 143).

2.4 Kieli- ja kulttuuritietoisuus opiskelijan ohjauksessa

Opiskelijan ohjauksessa kieli- ja kulttuuritietoisuus ilmenee ennen kaikkea siinä, miten opiskelijaa kohdataan yksilönä. Tähän sisältyvät muun muassa nimellä puhuttelu, ymmärrettävän kielen käyttö, kysymysten salliminen ja valtasuhteiden tiedostaminen. Kun ohjaaja tunnistaa kielelliset ja kulttuuriset erot, hän voi aktiivisesti tukea oppimista esimerkiksi toistamalla ohjeita, selittämällä käsitteitä ja tarjoamalla rauhallisen tilan keskustelulle (Tarnanen & Pöyhönen 2019, 45–46).

Tutkimusten mukaan opiskelijat, joiden äidinkieli ei ole suomi, saattavat jäädä ohjauksessa passiivisiksi, jos he eivät tunne oloaan turvalliseksi kysyä tai kommentoida (Saarinen & Nikula 2013, 122). Tällöin oppiminen jää pinnalliseksi, ja opiskelijan kokemus osallisuudesta heikkenee. Kielitietoisuuden ohjauksen tavoitteena on varmistaa, että jokainen opiskelija ymmärtää tehtävänsä ja roolinsa sekä saa palautetta, joka tukee hänen ammatillista kasvuaan.

Kulttuurisesti tietoinen ohjaaja osaa lisäksi huomioida, miten omat toimintatavat näyttäytyvät eri taustoista tuleville opiskelijoille. Esimerkiksi katsekontaktin käyttö, kehollinen viestintä tai palaute voivat saada eri merkityksiä eri kulttuureissa. Kulttuuritietoinen ohjaus ei siis tarkoita erityiskohtelua, vaan yhteisen tilan rakentamista, jossa vuorovaikutus on molemminpuolisesti kunnioittavaa ja oppimista tukevaa (Lehtomäki ym. 2021, 78).

Suleiman Kamaun (2024) väitöskirja, joka keskittyy työelämässä olevien monimuotoisten sairaanhoitajien kokemuksiin, tarjoaa merkityksellisiä näkökulmia myös opiskelijaohjaukseen. Kamau'n hypoteettinen integraatiomalli korostaa organisaation roolia uusien työntekijöiden – ja analogisesti myös opiskelijoiden – vastaanottamisessa, tukemisessa ja sitouttamisessa. Mallin keskeinen ajatus on, että yksittäisen ohjaajan hyvä tahto ei riitä, vaan ohjauksen onnistuminen vaatii koko työyhteisöltä valmiutta ja rakenteellista tukea. Sama pätee harjoitteluyksiköihin: ilmapiiri, ohjaajien asenteet ja yhteisön kyky kohdata moninaisuutta vaikuttavat ratkaisevasti siihen, millaiseksi opiskelija kokee harjoittelunsa ja ammatillisen kasvun mahdollisuutensa.

Jos opiskelija kokee olonsa tervetulleeksi, hän kykenee keskittymään oppimiseen ja rakentamaan identiteettiään osana yhteisöä. Toisaalta, jos yhteisö viestii torjuvuutta – vaikkapa nimettömyyden, hierarkkisen vuorovaikutuksen tai vähäisen tuen kautta – opiskelijan motivaatio ja sitoutuminen voivat heikentyä (Kamau 2024, 112–113).

Myös Oikarainen (2021, 50–51) on tutkimuksessaan korostanut, että kulttuuritietoinen ohjaus on olennainen osa ammattikorkeakouluopetusta ja kliinistä harjoittelua. Hänen mukaansa kieli- ja kulttuuritietoisuus eivät ole erillisiä ohjauksen osa-alueita, vaan ne kietoutuvat koko ohjausosaamisen kenttään. Tämä tarkoittaa, että ohjaajien tulisi saada koulutusta monimuotoisuuden kohtaamiseen sekä kielellisesti saavutettavan ohjauksen toteuttamiseen.

Kamau'n ja Oikaraisen tutkimukset yhdessä osoittavat, että sekä yksilöllinen ohjausosaaminen että organisaation tuki ovat ratkaisevia tekijöitä opiskelijan kokemukselle. Kieli- ja kulttuuritietoinen ohjaus ei ole vain eettinen ihanne, vaan edellytys laadukkaalle ja yhdenvertaiselle hoitotyön koulutukselle sekä monimuotoisen hoitohenkilöstön rakentumiselle tulevaisuudessa.

2.5 Kielellinen vuorovaikutus opiskelijan ohjauksessa

Kielellinen vuorovaikutus on keskeinen osa ohjaussuhdetta, ja se vaikuttaa suoraan opiskelijan kokemukseen turvallisuudesta, arvostuksesta ja oppimisen mahdollisuuksista. Vuorovaikutuksessa ei ole kyse pelkästään siitä, mitä sanotaan, vaan myös siitä, miten se sanotaan – äänen sävy, kehonkieli, puheen tempo sekä tilan antaminen ovat kaikki osa kielellistä ilmapiiriä, joka muokkaa vuorovaikutuksen laatua (Räisänen & Saarinen 2020, 58).

Ohjauksessa on erityisen tärkeää varmistaa kielenkäytön saavutettavuus. Tämä tarkoittaa selko-kielen käyttöä, ammattijargonin välttämistä ja riittävän ajan antamista kysymyksille. Saavutettava kieli ei ole yksinkertaistamista, vaan pedagogista herkkyyttä, jossa ohjaaja mukauttaa viestintäänsä opiskelijan yksilölliset tarpeet huomioiden (Suni & Latomaa 2012, 33–34). Tällainen lähestymistapa luo ilmapiirin, jossa opiskelija kokee olonsa turvalliseksi ja rohkaistuu aktiiviseen vuorovaikutukseen.

Nimellä puhuttelu on tärkeä osa kielellistä vuorovaikutusta ohjaussuhteessa. Se ei ole pelkkä käytännön ratkaisu, vaan merkki siitä, että opiskelija nähdään yksilönä ja hänen arvonsa tunnustetaan (Kramsch 2009, 45). Jos opiskelijaa ei kutsuta nimellä, hän voi kokea itsensä kasvottomaksi ja arvostamattomaksi, mikä heikentää motivaatiota ja yhteenkuuluvuuden tunnetta oppimisympäristössä.

Kielellinen vuorovaikutus kietoutuu myös valtasuhteisiin ohjaussuhteessa. Ohjaajan on tiedostettava oma asemansa ja vaikutusvaltansa, sillä sanavalinnoilla ja viestinnän tavalla voi olla joko voimaannuttava tai tukahduttava vaikutus opiskelijaan (Räisänen & Saarinen 2020, 63–64). Esimerkiksi kannustava palaute ja aktiivinen kuuntelu vahvistavat opiskelijan itsetuntoa ja sitoutumista oppimiseen. Lisäksi kielellinen herkkyys tarkoittaa myös kulttuurisen moninaisuuden huomiointia. Monikulttuurisessa ohjaustilanteessa ohjaajan tulee olla tietoinen siitä, miten eri kulttuureista tulevat opiskelijat tulkitsevat viestintää, kehonkieltä ja vuorovaikutuksen normeja (Suni & Latomaa 2012, 40–41). Tämä edellyttää jatkuvaa reflektointia ja oppimista ohjaajalta.

Kielellisen vuorovaikutuksen onnistuminen ohjauksessa edistää opiskelijan ammatillista kasvua ja osallisuutta. Kun opiskelija kokee tulevaisuutta kuulluksi ja ymmärretyksi, hänen oppimisensa tehostuu ja motivaatio vahvistuu (Kramsch 2009, 52). Näin kielellinen vuorovaikutus muodostaa perustan laadukkaalle ja yhdenvertaiselle ohjaussuhteelle.

2.6 Kieli- ja kulttuuritietoinen erikoissairaanhoidon harjoittelussa

Ohjaus ja Oppimiskokemus

Erikoissairaanhoidon harjoittelussa ohjaus on keskeinen väline, jonka kautta opiskelijat saavat tukea ammatilliseen kasvuunsa. Kieli- ja kulttuuritietoinen ohjaus tarkoittaa tässä kontekstissa sitä, että ohjaaja tunnistaa opiskelijoiden moninaiset taustat ja mukauttaa ohjausmenetelmiään näihin tarpeisiin sopiviksi. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi selkeän ja ymmärrettävän kielen käyttöä, kulttuuristen erojen huomioimista vuorovaikutuksessa sekä opiskelijan mahdollisuuksien tukemista aktiiviseen osallistumiseen (Hahl & Paavola 2022, 14).

Opiskelijoiden kokemusten perusteella ohjaustilanteissa rakennetaan paitsi osaamista myös turvallisuuden ja arvostuksen tunnetta. Kielitietoinen ohjaaja antaa opiskelijalle tilaa esittää kysymyksiä ja varmistaa, että viestintä on saavutettavaa ja ymmärrettävää. Tällainen vuorovaikutus vahvistaa opiskelijan mahdollisuuksia ymmärtää ohjeita, toimia itsenäisesti sekä kehittyä ammatillisesti omien lähtökohtiensa mukaisesti (Kotilainen 2020, 25; Tani & Toom 2020, 33–35).

Kulttuuritietoinen ohjaus edellyttää, että ohjaaja reflektoi omia toimintatapojaan ja suhtautuu avoimesti erilaisiin oppimistyyliin ja ilmaisutapoihin (Tani & Toom 2020, 34). Ohjaajan sensitiivisyys kulttuurisiin eroihin voi näkyä esimerkiksi siinä, miten palautetta annetaan tai millaisia odotuksia opiskelijan käyttäytymiselle asetetaan (Kotilainen 2020, 26). Erityisesti ryhmä- ja vertaisohjauksella voi olla merkittävä rooli yhteisöllisyyden ja osallisuuden rakentumisessa harjoitteluyksikössä (Tani & Toom 2020, 35). Kun opiskelija kokee tulevansa kohdatuksi ja ymmärretyksi omana itsenään, hän sitoutuu paremmin oppimiseen ja oman ammatillisen identiteettinsä rakentamiseen (Hahl & Paavola 2022, 15).

Terveysalalla kieli- ja kulttuuritietoisuus tarkoittaa kykyä kohdata sekä potilaita että opiskelijoita sensitiivisesti ja kunnioittavasti, tunnistuen kielelliset ja kulttuuriset erot osana vuorovaikutusta (Opetushallitus 2021, 12). Erikoissairaanhoidossa tämä korostuu, sillä työympäristö on usein monikulttuurinen ja vaatii ammattilaisilta sekä ohjaajilta tietoista vuorovaikutustaitojen käyttöä (Jasinskaja-Lahti & Liebkind 2020, 87; THL 2022, 19).

Opiskelijan oppimiskokemus rakentuu paitsi tiedollisesta sisällöstä myös siitä, miten hänet kohdataan ohjaustilanteissa. Kulttuurisesti sensitiivinen ja kielitietoinen ohjaus tukee psykologista turvallisuutta, lisää opiskelijan osallisuuden tunnetta ja vahvistaa ammatillista identiteettiä (Kurki 2022; Luukka 2019). Kun ohjaaja käyttää ymmärrettävää kieltä, huomioi opiskelijan taustan ja mahdollistaa kysymysten esittämisen ilman pelkoa, oppiminen syvenee ja motivaatio kasvaa.

Toisaalta puutteellinen kieli- ja kulttuuritietoisuus voi johtaa väärinymmärryksiin, ulkopuolisuuden kokemuksiin ja oppimisen esteisiin. Esimerkiksi kulttuuristen erojen vähättely tai ohjauksen kielen monimutkaisuus voivat aiheuttaa opiskelijalle tunteen ulkopuolisuudesta ja vaikeuttaa oppimista. (THL 2022, 21; Tani & Toom 2020).

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden huomioiminen ei ole vain yksittäisen ohjaajan vastuulla, vaan myös koulutuksen ja organisaatioiden tulee tarjota rakenteita ja koulutusta moninaisuuden kohtaamiseen. Tämä tukee opiskelijoiden tasavertaista osallistumista ja edistää yhdenvertaisuutta koulutuksessa sekä tulevassa työelämässä.

3 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella opiskelijoiden omia kokemuksia siitä, kuinka kieli- ja kulttuuritietoisuus ilmenee ohjaustilanteissa sekä millaisia vaikutuksia sillä on heidän oppimiseensa ja integroitumiseensa työyhteisöön.

Tavoitteena on tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää opiskelijaohjauksen kehittämisessä erityisesti erikoissairaanhoidon harjoitteluyksiköissä. Tulokset voivat auttaa ohjaajia ja työyhteisöjä ymmärtämään paremmin monikielisten ja -kulttuuristen opiskelijoiden tarpeita ja kokemuksia, mikä puolestaan tukee yhdenvertaista ja oppimista edistävää ohjausta. Kieli- ja kulttuuritietoisuuteen liittyvät havainnot ovat merkittäviä paitsi opiskelijoiden oppimiskokemusten myös työelämän kehittämisen ja osallisuuden näkökulmasta. Tuloksia voidaan hyödyntää ohjauksen laadun kehittämisessä sekä laajemmin erikoissairaanhoidon kentällä.

Tutkimuskysymykset:

1. Miten kieli- ja kulttuuritietoisuus ilmenee terveysalan opiskelijoiden harjoittelukokemuksissa erikoissairaanhoidossa?
2. Millaisia haasteita ja kehittämistarpeita opiskelijat tuovat esiin ohjauksessa ja vuorovaikutuksessa erikoissairaanhoidon harjoittelussa, erityisesti kieli- ja kulttuuritietoisuuden näkökulmasta?

4 Tutkimuksen metodologia

4.1 Opinnäytetyö toteutumisympäristö

Tämä opinnäytetyö toteutettiin työelämälähtöisesti terveydenhuollon organisaatiossa, joka tarjoaa vaativaa hoitoa potilaille ja toimii samalla opetussairaalana, jossa terveysalan opiskelijat suorittavat harjoittelujaksojaan.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin osastolla harjoittelussa olleiden opiskelijoiden antamista avoimista palautteista, jotka saatiin anonymisti opiskelijaohjauksen laatukselyn avulla vuosina 2023 ja 2024. Kyselyssä opiskelijat kuvasivat kokemuksiaan harjoittelujakson ohjauksesta, oppimisympäristöstä ja ammatillisesta kehittämisestä.

Tämä tutkimusympäristö tarjosi käytännönläheisen kontekstin tarkastella, miten opiskelijat kokevat kieli- ja kulttuuritietoisuuden ilmenemisen ohjaustilanteissa. Samalla tutkimus tukee ohjauskäytäntöjen kehittämistä opiskelijaystävällisempään ja kulttuurisensitiivisempään suuntaan.

4.2 Laadullinen tutkimus

Tämä opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jonka tavoitteena oli syventää ymmärrystä terveysalan opiskelijoiden kokemuksista ja näkemyksistä kieli- ja kulttuuritietoisuudesta klinisissä ohjaustilanteissa. Laadullinen tutkimus keskittyy ilmiöiden merkitysten ja kokemusten kuvaamiseen osallistujien omista lähtökohdista käsin (Tenny ym., 2022; Tuomi & Sarajärvi, 2018). Menetelmä soveltuu erityisen hyvin tilanteisiin, joissa pyritään tarkastelemaan yksilöllisiä kokemuksia ja ymmärtämään ilmiöitä kontekstissaan (Eskola & Suoranta, 2008).

Aineisto koostui anonyymisti kerätyistä terveysalan opiskelijoiden avoimista palautteista vuosilta 2023 ja 2024. Palautteet kerättiin opiskelijaohjauksen laatukyselystä, jossa opiskelijat kuvasivat harjoittelukokemuksiaan, mukaan lukien ohjaustilanteita ja vuorovaikutusta työyhteisössä. Avoimet vastaukset mahdollistavat osallistujalähtöisen ja monitasoisen tarkastelun, jossa myös vähemmän esiin nousseet, mutta sisällöllisesti merkitykselliset ilmiöt voidaan tunnistaa ja analysoida (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Vuoden 2023 aineistossa kieli- ja kulttuuritietoisuutta koskevat havainnot olivat vähäisempiä kuin vuoden 2024 vastauksissa. Analyysi osoitti, että myös näissä harvinaisemmissa maininnoissa esiintyi syvällisiä huomioita. Tämä osoittaa, että ilmiö ei välttämättä ole opiskelijoille helposti sanallistettavissa, mutta sillä voi silti olla merkittävä vaikutus harjoittelukokemukseen. Laadullinen tutkimus mahdollistaa näiden vivahteikkaiden havaintojen tarkastelun sekä ilmiön kehittymisen vertailemisen kahden vuoden välillä.

Tutkimuksen laadullinen lähestymistapa tukee opinnäytetyön työelämälähtöisyyttä, sillä se tuottaa käytännönläheistä tietoa ohjauksen laadusta sekä opiskelijoiden kokemista onnistumisista ja haasteista. Aineiston analyysi tehtiin aineistolähtöisesti, jolloin teemat ja merkitykset nousivat esiin opiskelijoiden kertomuksista ilman ennalta määriteltyjä oletuksia (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tämä lähestymistapa tukee tutkimuskysymysten tavoitetta ja antaa aineksia opiskelijaohjauksen kehittämiseen erityisesti kieli- ja kulttuuritietoisuuden näkökulmasta.

4.3 Kohdejoukko

Tutkimuksen kohdejoukkona olivat terveysalan opiskelijat, jotka suorittivat harjoittelunsa erikoissairaanhoidon yksiköissä vuosien 2023–2024 aikana. Opiskelijat edustivat useita eri tutkinto-ohjelmia, kuten sairaanhoitaja-, terveydenhoitaja-, kättilö-, ensihoitaja- ja suuhygienistiopintoja.

Kohderyhmä muodostui monipuolisesta joukosta opiskelijoita, jotka erosivat toisistaan esimerkiksi opintojen vaiheessa, aiemmassa työkokemuksessa sosiaali- ja terveysalalla, opintokielen mukaan (suomi, ruotsi tai englanti), kielitaidossa sekä kulttuuritaustassa. Opiskelijoiden ikä vaihteli 20–50 vuoden välillä, mikä heijastaa elämänvaiheiden kirjoa ja mahdollisesti erilaisia näkökulmia ohjaukseen ja oppimiskokemuksiin.

Tämä moninaisuus loi vahvan pohjan tarkastella kokemuksia erityisesti kieli- ja kulttuuritietoisuuden näkökulmasta. Opiskelijat toimivat harjoittelun aikana tiiviissä vuorovaikutuksessa ohjaajien ja muun henkilökunnan kanssa, ja näiden vuorovaikutustilanteiden kautta heille muodostui kokemuksia, joiden avulla voidaan tarkastella, miten kieli- ja kulttuuritietoisuus näkyy kliinisessä ohjauksessa ja työyhteisössä.

4.4 Aineiston keruu

Aineisto koostui ajanjaksolla 01/2023–10/2024 anonymisti kerätystä opiskelijaohjauksen laatukselystä, johon vastasivat erikoissairaanhoidon yksiköissä harjoittelussa olleet terveysalan opiskelijat harjoittelujakson päätyttyä. Lisäksi aineistona on käytetty kyselyssä kartoitettuja taustatietoja, kuten ikä, aiempi työkokemus sosiaali- ja/tai terveysalalta, opiskelijan tutkinto-ohjelma, ohjauksen tukeminen ammatilliseen kehittymiseen, osaamistavoitteiden saavuttaminen sekä harjoittelun kesto.

Opiskelijaohjauksen laatuksely sisälsi taustatietojen lisäksi väittämiä, jotka käsittelivät muun muassa oppimisympäristöä, ohjausta, potilassuhteita ja oppimista harjoittelun aikana. Kysely pohjautui neljään vakiintuneeseen ja validoituun mittariin:

- Clinical Learning Environment and Supervision + Teacher Scale (CLES+T): Mittaa kliinisen oppimisympäristön ja ohjauksen laatua, mukaan lukien ohjaajien tuki sekä opettajan rooli harjoittelussa.
- Student–Patient Relationship Scale: Arvioi opiskelijan ja potilaan välistä vuorovaikutusta, ammatillisuutta ja kohtaamisen laatua.
- Oppiminen harjoittelussa -mittari: Kartoittaa opiskelijan kokemuksia ammatillisesta kasvusta ja oppimisesta harjoittelun aikana.
- Valtakunnallisen opiskelijaohjauksen kehittämisverkoston (ValOpe) mittari: Arvioi opiskelijaohjauksen laatua valtakunnallisten kehittämistavoitteiden näkökulmasta.

Kyselyn lopussa oli kaksi avointa kysymystä, joista tässä opinnäytetyössä on hyödynnetty toista: “Mitä muuta haluaisit kertoa päättyneestä harjoittelujaksosta?” Näihin avoimiin vastauksiin sisältyi opiskelijoiden omia kokemuksia, näkemyksiä ja tuntemuksia harjoittelusta, ja ne muodostivat tutkimuksen laadullisen aineiston.

Vaikka kieli- ja kulttuuritietoisuuteen liittyviä mainintoja esiintyi määrällisesti vain vähän, niiden sisällöllinen merkitys oli huomattava. Tämä saattaa viitata siihen, että kieli- ja kulttuuritietoisuus ei välttämättä ole opiskelijoille näkyvä tai sanallistettu osa harjoittelukokemusta – mikä itsessään on tärkeä havainto. Näiden yksittäisten mainintojen avulla voidaan kuitenkin tarkastella, missä tilanteissa kieli- ja kulttuuritaustat korostuvat, ja millaisia kokemuksia opiskelijoilla on liittyen ohjaukseen ja työyhteisöön. Näin aineisto tarjoaa arvokasta tietoa kliinisen ohjauksen kehittämiseen sekä suuntaa mahdolliselle jatkotutkimukselle.

4.5 Aineiston analyysi

Tässä opinnäytetyössä käytettiin laadullista tutkimusmenetelmää, teemallista sisällönanalyysiä, aineiston analysoimiseksi. Teemallinen sisällönanalyysi on menetelmä, jossa aineistosta etsitään merkityksellisiä sisältöjä tutkimuskysymysten näkökulmasta. Tavoitteena on tunnistaa toistuvia aiheita, näkökulmia ja kokemuksia, jotka ovat olennaisia tutkimuksen kannalta (Tuomi & Sarajärvi,

2018). Teemallinen sisällönanalyysi mahdollistaa aineiston systemaattisen käsittelyn ja teemoittelun, minkä avulla voidaan tarkastella opiskelijoiden kokemuksia ja näkemyksiä harjoittelujaksoiltaan. Koska analyysi perustui opiskelijoiden spontaaniin kerrontaan, tutkijan tehtävä oli tulkita merkityksiä kontekstissaan.

Tutkimusaineisto koostuu vuosina 2023 ja 2024 anonymisti kerätyistä opiskelijaohjauksen laatukselyn avoimista vastauksista, jotka on saatu harjoittelun jälkeen erikoissairaanhoidon yksiköissä. Kyselylomakkeessa ei esitetty suoria kysymyksiä kieli- ja kulttuuritietoisuudesta. Tästä syystä analyysissä keskityttiin tunnistamaan sellaisia ilmauksia ja kokemuksia, jotka liittyivät kielelliseen ja kulttuuriseen vuorovaikutukseen, ohjaustilanteisiin sekä opiskelijan asemaan osana työyhteisöä. Tulkintojen varmentamiseksi analyysissä peilattiin havaintoja jatkuvasti opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen ja aiempaan tutkimuskirjallisuuteen, mikä lisäsi analyysin johdonmukaisuutta ja tuki havaintojen merkityksellisyyden arviointia.

Aineisto analysoitiin teemallisella sisällönanalyysillä. Ensivaiheessa palautteet luettiin useaan otteeseen kokonaisvaltaisen ymmärryksen saavuttamiseksi. Tässä vaiheessa oli tärkeää saada käsitys siitä, millaisia ilmiöitä ja kokemuksia opiskelijat toivat esiin. Aineistosta koodattiin ilmauksia, jotka liittyivät muun muassa ohjauksen laatuun, vuorovaikutuksen sävyyn, kielelliseen sensitiivisyyteen, kulttuuriseen kohtaamiseen ja opiskelijan kokemaan tukeen. Näitä koodauksia yhdistettiin alateemoiksi, jotka muodostivat laajempia pääteemoja.

Lopuksi nämä pääteemat tulkittiin suhteessa tutkimuskysymyksiin ja teoreettiseen viitekehykseen. Koska aineisto koostui kahden vuoden opiskelijapalautteista, analyysissä oli mahdollista tarkastella myös ilmiöiden kehitystä ja mahdollisia eroja vuosien välillä.

Teemallinen sisällönanalyysi etenee vaiheittain, ja ensimmäinen vaihe oli aineiston lukeminen useaan kertaan. Tässä vaiheessa tutkija muodostaa kokonaiskuvan aineistosta ja pyrkii hahmottamaan keskeiset ilmiöt. Seuraavaksi aineistosta poimittiin ne ilmaukset, jotka liittyivät tutkimuskysymyksiin, ja nämä ilmaukset koodattiin. Koodauksen jälkeen samankaltaiset koodit ryhmiteltiin alateemoiksi, jotka yhdistettiin edelleen pääteemoiksi. Pääteemat, kuten ohjauksen laatu, kulttuurinen vuorovaikutus ja opiskelijan asema työyhteisössä, muodostivat keskeiset analyysin osa-alueet.

Alla olevaan taulukkoon on koottu esimerkkejä koodauksista, alateemoista ja pääteemoista sekä niiden muodostumisen etenemisestä.

Taulukko 1. Teemallinen sisällönanalyysi: esimerkkejä aineistosta ja koodaustasot.

Koodattu ilmaus (alkuperäisilmaisu)	Alateema	Pääteema	Vuosi
"Nimeni on ..., eikä mikään 'opiskelija'!"	Nimellä puhuttelun merkitys	Nimen ja identiteetin kunnioittaminen	2024
"Joidenkin keskusteluista huokui eriarvoisuus ja asenne 'minä olen hoitaja, sinä opiskelija"	Eriarvoisuuden tunne vuorovaikutuksessa	Valtarakenteet ja asenteet ohjauksessa	2024
"Kiitos kärsivällisyydestä ja siitä että sain kysyä"	Myönteinen ohjaus ja selkeys	Kielitietoinen ja tukea tarjoava ohjaus	2024
"Minulle puhuttiin kuin en ymmärtäisi mitään"	Puhuttelun sävy ja asenne	Vuorovaikutuksen haasteet	2023
"Harjoittelu antoi itsevarmuutta ja oli todella hyvä oppimiskokemus"	Oppimisen tukeminen	Tasa-arvoinen ja rohkaiseva ohjaus	2023
"Ei tervehditä... small talk puuttuu..."	Kulttuurinen kohtaaminen arjessa	Kulttuurinen vuorovaikutus	2024
"Kaoottinen kokemus... selkeä rakenne puuttuu..."	Jäsentymättömyys ja epäselvä perehdytys	Ohjauksen rakenteellinen puute	2024
"Ohjaajat arvioivat opiskelijan kielitaitoa toisten kuullen"	Kielitaidon arviointi epäeettisesti	Monikielisyyden kohtaamisen haasteet	2024
"Ohjaajat vaihtuivat usein ja työskentelytavat erosivat"	Vaihtelevat ohjaustyylit	Ohjauksen epäyhtenäisyys	2024
"Ohjaaja ei suostunut neuvomaan... poistettu kirjaukseni"	Ohjaamisen laatu ja opiskelijan asema	Oppimista estävä vuorovaikutus	2024
"Perehdytys epäselvä... eri kellonajat viesteissä"	Kommunikaatio ja ohjeistus	Harjoittelun alkuhaasteet	2024
"Olin iloinen kun sain harjoitella kanylointia toisella opiskelijalla"	Keskinäinen vertaisoppiminen	Vertaistuki ja aktiivinen oppiminen	2024
"Tunsin, ettei minua arvostettu, vaikka olin aktiivinen	Koettu ulkopuolisuus	Osallisuus ja kulttuurinen herkkyys	2023
"Opettelin monen henkilökunnan jäsenen nimet – voisiko hekin opetella minun?"	Vastavuoroinen tunnistus	Nimen ja identiteetin kunnioittaminen	2024
"Minulle puhuttiin kuin en ymmärtäisi mitään"	Puhuttelun sävy	Vuorovaikutuksen haasteet	2023
"Ohjaajat muisti omat opiskeluaikansa ja tarjosivat tukea"	Empatia ja vertaisymmärrys	Kielitietoinen ohjaus	2023
Ohjaus oli selkeää, omistautunutta ja innostavaa"	Hyvä ohjaus	Oppimista tukeva ilmapiiri	2023

"Kehitysehdotus olisi ohjaukseen panostaminen – ohjaajille palkkioita"	Ohjausjärjestelmän kehittäminen	Kehittämisehdotus ohjauspolitiikkaan	2024
--	---------------------------------	--------------------------------------	------

5 Tulokset

Tässä luvussa esitetään analyysin tulokset kahden tutkimuskysymyksen mukaisesti. Analyysi perustuu terveysalan opiskelijoiden antamiin avoimiin palautteisiin opiskelijaohjauksen laatukselystä vuosilta 2023–2024. Analysoitiin laadullisella teemallisella sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysin kautta aineistosta tunnistettiin kieli- ja kulttuuritietoisuuteen liittyviä teemoja, jotka kuvaavat sekä onnistuneita ohjauk käytänteitä että kehittämiskohteita. Vaikka palautteiden painopiste ei ollut tutkimusteemassa, niistä nousi esiin useita kokemuksia, joilla on suora tai välillinen yhteys kielelliseen ja kulttuuriseen tietoisuuteen.

Tulokset osoittavat, että kieli- ja kulttuuritietoisuus ei ole ohjauksen sivupolku vaan keskeinen osa ammatillista ohjausosaamista. Se on ratkaiseva tekijä turvallisen, saavutettavan ja oppimista tukevan ilmapiirin rakentamisessa. Jotta kaikki opiskelijat voivat kasvaa ammattilaisiksi yhdenvertaisista lähtökohdista, harjoitteluyksiköissä tarvitaan sekä rakenteellisia uudistuksia että inhimillistä kohtaamisen taitoa.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden teemat näkyvät opiskelijoiden palautteissa sekä onnistumisten että puutteiden kautta. Opiskelijat toivovat kunnioittavaa kohtaamista, jossa heidän yksilöllisyytensä ja kielellinen taustansa tunnustetaan. Kielitietoisuus ei tarkoita vain oikeakielisyyttä, vaan myös vuorovaikutuksen sävyä, osallistamisen keinoja ja saavutettavan viestinnän toteutumista. Kulttuuritietoisuus puolestaan näkyy siinä, miten ohjaaja ymmärtää opiskelijoiden taustojen moninaisuutta ja antaa tilaa erilaisten identiteettien näkyvyydelle. Kehittämistyössä tulisi jatkossa panostaa erityisesti ohjaajien koulutukseen ja tietoisuuden vahvistamiseen kieli- ja kulttuuritietoisessa vuorovaikutuksessa.

5.1 Kieli- ja kulttuuritietoisuuden ilmeneminen ohjaustilanteissa

Tämän alaluvun teemat kuvaavat sekä myönteisiä kokemuksia että tilanteita, joissa kieli- ja kulttuuritietoisuuden toteutumisessa ilmeni haasteita opiskelijan ja ohjaajan vuorovaikutuksessa. Kieli- ja kulttuuritietoisuus näyttäytyi erityisesti ohjauksen sävyssä, vuorovaikutuksen laadussa, niiden käytössä sekä arjen sosiaalisessa kanssakäymisessä. Seuraavassa tarkastellaan näitä ilmiöitä opiskelijoiden palautteiden pohjalta.

5.1.1 Turvallinen vuorovaikutus ja ohjauksen laatu

Ohjaajan lähestymistavan ja vuorovaikutuksen merkitys

Useimmat opiskelijat kuvasivat harjoittelukokemuksiaan myönteisiksi etenkin silloin, kun ohjaajat olivat ystävällisiä, helposti lähestyttäviä ja aidosti kannustavia. Tällaiset kohtaamiset loivat oppimiselle suotuisan ilmapiirin ja vahvistivat opiskelijoiden itseluottamusta sekä kokemusta siitä, että heidän osaamistaan arvostetaan.

Erytesesti suomea toisena kielenä puhuvat opiskelijat toivat esiin, että rauhallinen, selkeä ja ymmärtäväinen puhetapa helpotti ymmärtämistä ja osallisuutta. Tämä lisäsi turvallisuuden tunnetta ja madalsi kynnyistä osallistua harjoittelun arkeen.

“Each supervisor gave guidance and answered my questions gladly.”

“Suuri kiitos heille, että jaksoivat opettaa rauhallisesti ja ammattitaidolla!”

“Kiitos kärsivällisyydestä ja siitä, että sain kysyä.”

Myönteiset ohjauskokemukset heijastavat kielitietoista vuorovaikutusta, jossa ohjaaja huomioi opiskelijan kielellisen taustan ja mukauttaa viestintäänsä sen mukaisesti. Tällainen lähestymistapa tukee turvallisen oppimisympäristön syntymistä ja edistää opiskelijan aktiivista osallistumista hoitotyöhön.

Opiskelijat painottivat turvallisen ja tasavertaisen vuorovaikutuksen merkitystä ohjaussuhteen onnistumisessa. Kokemus kuulluksi tulemisesta, ystävällinen kohtaaminen sekä arvostava suhtautuminen opiskelijaan nähtiin ratkaisevina tekijöinä. Kohtaamisen inhimillisuus ja yhdenvertaisuus korostuivat erityisesti silloin, kun ohjaaja osoitti aitoa kiinnostusta opiskelijan taustaan, osaamiseen ja oppimiseen.

Opiskelijoiden mukaan empaattinen ja kannustava ohjaus vahvisti heidän oppimistaan ja rakensi luottamusta ohjaussuhteeseen. Tällöin avun pyytäminen, kysymysten esittäminen ja haasteiden kohtaaminen koettiin helpommiksi. Sen sijaan neutraali, välinpitämätön tai torjuva suhtautuminen vaikutti negatiivisesti sekä oppimiseen että opiskelijan hyvinvointiin, ja koettiin usein loukkaavaksi.

Vuorovaikutuksen sävy ja valtarakenteet

Opiskelijoiden palautteista nousi esiin myös kokemuksia vuorovaikutuksesta, jossa ilmeni hierarkisia asetelmia ja vähättelevää sävyä. Tällaiset tilanteet synnyttivät opiskelijoissa tunteita ulkopuolisuudesta, epävarmuudesta ja riittämättömyydestä. Erityisen kuormittaviksi koettiin tilanteet, joissa opiskelijoiden osaamista kyseenalaistettiin tai heidän oletettiin ymmärtävän vähemmän pelkästään kielitaustansa perusteella.

*Minulle puhuttiin kuin en ymmärtäisi mitään.
Joidenkin keskusteluista huokui eriarvoisuus – ‘minä hoitaja ja sinä opiskelija’.*

Tällaiset vuorovaikutustilanteet ilmentävät tiedostamattomia valtarakenteita, joissa ohjaaja asemoituu yläpuolelle ja opiskelija jää passiiviseen, altavastajaan rooliin. Kielellinen ja kulttuurinen tausta voi tällöin muodostua näkymättömäksi esteeksi tasa-arvoiselle kohtaamiselle, vaikka opiskelijan ammatillinen osaaminen olisi vahvaa.

Vähättelevä puhetapa tai oletus ymmärtämättömyydestä voi heikentää opiskelijan itsetuntoa ja hidastaa ammatillista kasvua. Palautteet osoittavat, että vuorovaikutuksen sävy ei ole merkityksetön yksityiskohta, vaan sillä on keskeinen rooli turvallisen oppimisilmapiirin rakentumisessa.

Tämä korostaa ohjaajien sensitiivisyyden ja reflektiivisyyden merkitystä – kieli- ja kulttuuri-tietoinen ohjaus vaatii tietoisuutta paitsi opiskelijan tarpeista, myös omasta asemasta ja tavasta

kohdata toisia. Koulutuksessa tulisikin kiinnittää huomiota vuorovaikutustaitojen ja kulttuurisen herkkyyden vahvistamiseen osana ohjausosaamista

5.1.1 Yksilön kohtaaminen ja identiteetin kunnioittaminen

Nimen käyttö ja identiteetin tunnustaminen

Useat opiskelijat toivat esiin tilanteita, joissa heidän henkilökohtaista identiteettiään ei huomioitu asianmukaisesti ohjaustilanteissa. Erityisesti nimen käytön puuttuminen koettiin loukkaavana ja vieraannuttavana. Opiskelijoihin viitattiin toisinaan yleisellä termillä "opiskelija" tai puhuttiin heistä kolmannessa persoonassa heidän ollessaan paikalla. Tällainen käytös vaikutti kielteisesti opiskelijan kokemukseen osallisuudesta ja heikensi tunnetta ammatillisesta identiteetistä.

Nimeni on ..., eikä mikään 'opiskelija'!

Olen saanut äidiltäni kauniin nimen, olisitko kiltti ja ensi kerralla käyttäisit sitä?

Nimen käyttö ei ole pelkkä muodollisuus, vaan merkittävä osa kieli- ja kulttuuritietoista vuorovaikutusta. Henkilön nimen tunnustaminen ja käyttäminen viestii kunnioituksesta ja yksilön arvostamisesta. Se luo pohjan yhdenvertaiselle kohtaamiselle ja tukee opiskelijan integroitumista työyhteisöön.

Kulttuuriset käytöstavat ja sanaton viestintä

Palautteista nousi esiin myös työyhteisön arjen vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia käytäntöjä, kuten tervehtiminen, kiittäminen ja yleinen kohteliaisuus. Opiskelijat kokivat, että näiden sosiaalisten normien puuttuminen heikensi työyhteisöön kiinnittymistä ja loi etäisyyttä ohjaajiin sekä kollegoihin. Pieniltä vaikuttavat sanat ja eleet olivat monille opiskelijoille merkittävä osa inhimillistä vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyden kokemusta.

*Täällä ei tervehditä... Small talk puuttuu...
Moi, terve, hei, kiitos, näkemiin – olisi kiva kuulla.*

Tervehdykset, kiitokset ja pienet kohteliaisuudet toimivat arjen vuorovaikutuksen "liimana", jonka kautta rakentuu luottamusta ja yhteenkuuluvuutta. Kulttuuritietoisessa ohjauksessa huomioidaan myös nämä pienet eleet, jotka voivat olla opiskelijalle merkittävä osa hyväksytyksi tulemistä ja arvostuksen kokemusta. Näiden puuttuminen saattaa viestiä välinpitämättömyyttä tai torjuvuutta, vaikka kyse ei olisi tietoisesta syrjinnästä.

5.1.2 Vertaisuus ja osallisuus oppimisessa

Joissakin palautteissa korostettiin ryhmän tukea ja vertaisoppimista osana myönteistä oppimiskokemusta. Erityisesti opiskelijakollegoiden tarjoama emotionaalinen tuki sekä mahdollisuudet harjoitella taitoja yhdessä koettiin tärkeiksi elementeiksi turvallisessa oppimisympäristössä.

*Opiskelijakollegat olivat ihania persoonia ja erityisesti ohjaajat olivat aivan ihania ja mahtavia hoitajia ja ohjaajia!
Sain harjoitella kanylointia toisella opiskelijalla.*

5.2 Kehittämistarpeet kieli- ja kulttuuritietoisien ohjauksen näkökulmasta

Tässä aluvuossa tarkastellaan opiskelijoiden kokemuksiin perustuvia kehittämistarpeita, jotka liittyvät kieli- ja kulttuuritietoiseen ohjaukseen erikoissairaanhoidon harjoittelujaksoilla. Opiskelijaohjauksen laatukselyn palautteista nousi esiin ohjauksen epäyhtenäisyyttä, puutteita kielellisessä tuessa ja ohjaajien asenteissa sekä konkreettisia ehdotuksia ohjauksen parantamiseksi. Kehittämiskohteet liittyvät sekä yksilötason vuorovaikutukseen että rakenteellisiin käytäntöihin.

5.2.1 Ohjauksen epäyhtenäisyys ja perehdytyksen puute

Opiskelijoiden laatukselyn palautteissa korostui kokemus ohjauksen epäyhtenäisyydestä, mikä teki perehtymisestä ja oppimisesta epätasa-arvoista. Useat kuvaukset viittasivat tilanteisiin, joissa

ohjaajat vaihtuivat usein, eikä työyksiköissä ollut selkeitä tai yhtenäisiä toimintatapoja. Tämä aiheutti epävarmuutta ja vaikeutti ammatillisen osaamisen kehittymistä.

Ohjaajat vaihtuivat usein ja työtavat erosivat.

Kaoottinen kokemus... opiskelija joutuu itse muodostamaan kuvan kuinka toimia.

Oppimisympäristön selkeys ja käytänteiden näkyväksi tekeminen nousivat tärkeiksi tekijöiksi onnistuneessa harjoittelussa. Puutteellinen perehdytys ja hajanaiset käytännöt kuormittivat opiskelijoita ja estivät tehokasta oppimista. Selkeä perehdytys, etenkin harjoittelun alkuvaiheessa, nähtiin merkitykselliseksi työtehtävien, aikataulujen, arviointikäytäntöjen ja vastuiden ymmärtämiseksi.

Opiskelijat kokivat, että ohjaajien tulisi tehdä käytännöt näkyviksi ja sanoittaa työyksikön toimintamallit, jotta opiskelija voisi orientoitua uuteen ympäristöön turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Ilman tätä tukea opiskelija joutui etsimään tietoa itse ja jäi usein epävarmaksi siitä, mikä oli hyväksyttävää ja odotettua toimintaa.

5.2.2 Kielen rooli ja ymmärrettävä ohjaus

Joissain opiskelijavastauksissa viestintä kuvattiin epäselväksi ja vaikeaselkoiseksi. Harjoitteluyksiköissä käytetty kieli saattoi olla liian nopeaa, murteellista tai ammattilähtöiseltä sanastoltaan haastavaa. Näissä tapauksissa on mahdollista, että suomi ei ollut opiskelijoiden ensikieli. Joissain tilanteissa viestintä koettiin myös aliarvioivaksi tai nöyryyttäväksi

Kommunikaatio oli sekavaa.

Minulle puhuttiin kuin en ymmärtäisi mitään.

Opiskelijoiden kokemuksissa ymmärrettävä kielenkäyttö, selkeä puhe ja ohjeiden toistaminen olivat tärkeitä kielellisen saavutettavuuden kannalta. Harjoittelun kielellinen kuormitus koettiin suureksi erityisesti silloin, kun ohjaus tapahtui nopeasti, epäselvästi tai monimutkaisesti. Ohjaajan kyky mukauttaa puhettaan ja tarkistaa ymmärtämistä edisti oppimista.

Opiskelijat toivat esiin, että selkokielinen ja visuaalisesti tuettu ohjaus helpotti työtehtävien omaksumista. Sanojen toistaminen, rauhallinen puhe sekä esimerkkien ja kuvien käyttö tukivat ymmärtämistä erityisesti silloin, kun käsiteltiin monimutkaisia hoitotoimenpiteitä tai dokumentointia.

5.2.3 Ohjaajien asenteet ja valmiudet

Opiskelijat kokivat ohjaajien motivaation ja suhtautumisen vaikuttavan merkittävästi harjoittelun laatuun ja oppimiskokemukseen. Joissain palautteissa korostui kokemus siitä, että ohjaajalla ei ollut kiinnostusta tai halua ohjata, mikä johti opiskelijan kokemaan turhautumiseen ja epävarmuuteen omasta osaamisestaan.

Ohjaaja ei ollut kiinnostunut opettamaan meitä.

Asiatonta käyttäytymistä, äänen korottamista – melkein huutamista opiskelijalle.

Tällaiset tilanteet voivat murentaa opiskelijan ammatillista itsetuntoa ja oppimismotivaatiota. Eriytyisen haavoittuvassa asemassa ovat suomea toisena kielenä puhuvat opiskelijat, jotka saattavat kokea sanavalinnat ja ilmaisut vähättelevinä tai epäselvinä kulttuurisista tai kielellisistä syistä.

5.2.4 Kehittämisehdotuksia palautteen perusteella

Opiskelijat esittivät ohjauksen laatukselyyn antamissaan palautteissa konkreettisia kehitysehdotuksia, jotka edistäisivät yhdenvertaista ja kulttuurisesti sensitiivistä ohjausta:

- **Motivoituneet ohjaajat ja ohjauksen palkitseminen:** Useat opiskelijat korostivat, että ohjaajiksi tulisi valita motivoituneita ja ohjauksesta aidosti kiinnostuneita ammattilaisia. Heidän ohjaustyönsä tulisi tunnustaa ja palkita esimerkiksi ajankäytön huomioimisella tai erillisellä korvauksella.

Kehitysehdotus olisi ohjaukseen panostaminen – ohjaajille palkkioita.

- **Yhden vastuuhjaajan malli:** Jatkuvuuden ja oppimisen eheyden turvaamiseksi opiskelijat ehdottivat, että harjoittelun ajaksi nimettäisiin yksi päävastuullinen ohjaaja. Tämä mahdollistaisi paremman vuorovaikutuksen, luottamuksen rakentumisen sekä selkeämmän oppimispolun.

Minusta olisi hyvää, että olisi yksi ohjaaja per opiskelija.

- **Turvalliset palautekanavat kieli- ja kulttuuritietoisuudesta:** Opiskelijat ehdottivat nimettömän palautemahdollisuuden kehittämistä, jotta erityisesti kieli- ja kulttuuritietoisuuteen liittyvät kokemukset voitaisiin tuoda esiin rakentavasti ja turvallisesti. Tämä edistäisi ohjauksen jatkuvaa kehittämistä ja moninaisuuden huomiointia työyhteisössä.

Tuloksien pohjalta terveysalaopiskelijat toivovat ohjaukseen enemmän selkeyttä, johdonmukaisuutta ja kulttuurista sensitiivisyyttä. Kehittämistarpeet kohdistuvat sekä yksittäisten ohjaajien vuorovaikutustaitoihin että koko harjoitteluyksikön ohjauskulttuuriin.

5.3 Eroja vuosien 2023 ja 2024 aineistossa

Vertailtaessa terveysalan opiskelijoiden palautteita vuosilta 2023 ja 2024 havaittiin merkittäviä eroja siinä, miten kieli- ja kulttuuritietoisuus ilmeni heidän harjoittelukokemuksissaan. Vuoden 2023 vastauksissa viittaukset kulttuuriseen tietoisuuteen olivat usein epäsuoria ja varovaisia ilmaisuja, jotka saattoivat kuvata lähinnä kokemuksen yleistä tyytymättömyyttä tai arvostuksen puutetta. Eräs opiskelija kuvasi kokemustaan seuraavasti:

Tunsin, ettei minua arvostettu, vaikka olin aktiivinen.

Vuonna 2024 opiskelijoiden ilmaisut olivat sen sijaan suurempia ja rohkeampia, ja he toivat avoimemmin esiin kieli- ja kulttuuritietoisuuteen liittyviä kokemuksia, jotka koskivat esimerkiksi nimellä puhuttelua tai kielitaidon arviointia julkisesti:

Nimeni on ..., eikä mikään 'opiskelija'!

Ohjaajat arvioivat opiskelijan kielitaitoa toisten kuullen.

Tämä muutos kielessä ja kokemusten sanallistamisessa saattaa viitata opiskelijoiden kasvaneeseen tietoisuuteen kieli- ja kulttuuritietoisuuden merkityksestä sekä heidän lisääntyneeseen rohkeuteensa nostaa esiin kulttuurisesti herkkiä tilanteita. Samalla ilmiö korostaa sitä, että kieli- ja kulttuuritietoisuus ei ole staattinen tila, vaan se kehittyy ja muuntuu jatkuvasti oppimisympäristöjen ja vuorovaikutustilanteiden kautta.

6 Pohdinta

6.1 Tulosten tarkastelu

Opiskelijaohjauksen laatukselyn avoimet palautteet terveysalan opiskelijoilta erikoissairaanhoidon harjoittelujaksoilta toivat esiin sekä myönteisiä kokemuksia että selkeitä kehittämistarpeita. Vaikka suurin osa vastaajista kuvasi ohjausilmapiirin vastaanottavaiseksi ja kannustavaksi, nousi esiin myös havaintoja kieli- ja kulttuuritietoisuuden puutteista, kuten yksittäisiä kokemuksia kielitietoisesta vuorovaikutuksesta, identiteetin tunnustamisesta ja työyhteisön käytöskulttuurista, jotka heijastavat laajempia rakenteellisia haasteita. Nämä havainnot eivät ole yksittäisiä poikkeamia, vaan viittaavat tarpeeseen kehittää oppimisympäristöjä sensitiivisyyden, saavutettavuuden ja osallisuuden näkökulmista (Papadopoulos, 2006; Räisänen & Saarinen, 2020).

Ensimmäinen tutkimuskysymys tarkasteli opiskelijoiden kokemuksia kieli- ja kulttuuritietoisuudesta ohjaustilanteissa. Kieli- ja kulttuuritietoisuus ilmeni merkityksellisinä vuorovaikutuksen eleinä, kuten puhuttelutavoissa, katsekontaktissa ja siinä, kohdataanko opiskelija yksilönä vai roolinsa kautta. Nimellä puhuttelun puuttuminen näyttäytyi viestinä identiteetin tunnustamisen puutteesta (Kramsch, 2009; Suni & Latomaa, 2012). Tällaiset pienetkin teot vaikuttivat syvästi opiskelijan kokemukseen osallisuudesta. Nimen lausuminen ja sen aktiivinen käyttö viestivät arvostuksesta ja halusta kohdata toinen subjektiivisesti – ei roolin tai oletusten kautta (Saarinen & Nikula, 2013).

Hierarkkinen vuorovaikutus ja opiskelijan alempiarvoinen asema estivät oppimista tukevan ohjaus-suhteen rakentumista (Leininger, 2002). Kieli- ja kulttuuritietoisessa ohjauksessa olennaista ei ole pelkästään kielen taso, vaan kohtaamisen kunnioittava sävy ja tilan antaminen opiskelijan äänelle. Esimerkiksi tervehtimättä jättäminen tai opiskelijan sivuuttaminen voivat näyttäytyä poissulkemisenä, erityisesti monikulttuurisissa konteksteissa (Papadopoulos, 2006).

Toinen tutkimuskysymys tarkasteli opiskelijoiden esiin nostamia haasteita ja kehittämistarpeita. Suorat kehitysehdotukset olivat vähäisiä, mutta palautteista nousi vahvasti esiin tarve turvallisemmalle ja kulttuurisesti tietoisemmalle ohjauskulttuurille (Räisänen & Saarinen, 2020). Terveysalan opiskelijat kaipasivat selkeää ja saavutettavaa kieltä, kiireettömyyttä, emotionaalista läsnäoloa sekä ohjaajien kykyä kuunnella ja huomioida yksilöllisiä tarpeita (Tarnanen & Pöyhönen, 2020; Lehtomäki ym., 2021).

Moni opiskelija jäi vaille riittävää kielellistä tukea, mikä vaikeutti integroitumista työyhteisöön etenkin, jos kieli- tai kulttuuritausta poikkesi valtavirrasta. Kielellinen tuki voisi sisältää selkokieltä, keskeisten käsitteiden avaamista ja visuaalisten materiaalien hyödyntämistä (Saarinen & Nikula, 2023). Kieli- ja kulttuuritietoisuus ei tarkoita sisällön yksinkertaistamista, vaan viestinnän mukauttamista opiskelijoille, joiden kielitausta poikkeaa valtavirrasta (Tarnanen ym., 2018).

Vertaistuki ja yhteisöllisyys nousivat keskeisiksi voimavaroiksi tilanteissa, joissa ohjauksen laatu vaihteli. Vertaissuhteet tukivat osallisuutta, lievittivät ulkopuolisuuden kokemuksia ja vahvistivat ammatillista identiteettiä (Moate, Lehtomäki & Posti-Ahokas, 2022; Varpanen, 2021; Ahola & Kukkonen, 2023).

Tulokset osoittavat, että kulttuurisesti tietoinen ohjaus ei ole yksittäinen taito, vaan osa laajempaa pedagogista ja vuorovaikutuksellista tietoisuutta, joka tukee tasa-arvoista ja saavutettavaa oppimista (Lehtomäki ym., 2021). Ohjausympäristön turvallisuus ja sallivuus ovat keskeisiä oppimisen edellytyksiä – etenkin tilanteissa, joissa opiskelija kokee pelkoa torjutuksi tulemisesta. (Tarnanen & Pöyhönen, 2020).

Opiskelijapalautteet tuovat näkyväksi vallan ja osallisuuden epätasapainoa. Hierarkkinen asenneilmapiiri ei vaikuta vain yksittäiseen opiskelijaan, vaan heikentää koko oppimisympäristön

tasa-arvoisuutta (Soler & Zabala, 2019). Tämä korostaa ohjausprosessin kehittämisen tärkeyttä niin yksilö- kuin organisaatiotasolla.

Organisaatiotasolla tarvitaan yhtenäisiä perehdytysprosesseja, jotka huomioivat opiskelijoiden moninaiset kieli- ja kulttuuritaustat (Saarinen ym., 2023). Kieli- ja kulttuuritietoisuuden sisällyttäminen ohjauksen laatukriteereihin, selkokielisten materiaalien käyttö sekä johdon sitoutuminen moninaisuuden huomioimiseen tukevat saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta.

Henkilöstötasolla ohjaajien vuorovaikutustaidot, kuten emotionaalinen läsnäolo, aktiivinen kuuntelu ja yksilöllinen kohtaaminen, ovat keskeisiä. Kulttuurisen moninaisuuden kohtaaminen edellyttää tietoista reflektiota omista asenteista ja toimintatavoista (Soler & Zabala, 2019).

Yhteenvetona voidaan todeta, että opiskelijaohjauksen laatukyselyn tulokset korostavat ohjaussuhteen inhimillistä ulottuvuutta: kuulluksi tulemista, kunnioitusta ja turvallista oppimisilmapiiriä. Kulttuurisesti tietoinen ohjaus on sekä pedagoginen että eettinen valinta, joka edellyttää rakenteellisia uudistuksia ja ohjaajien jatkuvaa ammatillista kehittymistä –mutta sen vaikutukset näkyvät konkreettisesti opiskelijoiden oppimiskokemuksissa, osallisuudessa ja tulevassa työelämässä.

6.2 Opinnäytetyö eettisyys -ja luotettavuus

Opinnäytetyössä on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä, joka perustuu Suomen lainsäädäntöön sekä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeisiin (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2024). Tutkimuksen toteutuksessa on korostettu luotettavuutta, rehellisyyttä, kunnioitusta, vastuullisuutta sekä eettisiä periaatteita, erityisesti osallistujien suojelua ja tietojen luottamuksellista käsittelyä.

Tutkimusaineisto koostui erikoissairaanhoidon yksikössä harjoittelussa olleiden terveysalan opiskelijoiden anonyymeistä vastauksista opiskelijaohjauksen laatukyselyyn. Aineisto säilytettiin ja

analysoitiin käyttäjätunnuksella ja salasanalla suojatulla, organisaation hallinnoimalla verkkoasemalla. Opinnäytetyölle haettiin ja myönnettiin tutkimuslupa organisaation tutkimusprotokollan mukaisesti ennen aineiston käsittelyä.

Tutkimusprosessi dokumentoitiin läpinäkyvästi ja järjestelmällisesti. Aineisto oli saatavilla ainoastaan tutkimuksen vastuuhenkilöille, ja se hävitetään asianmukaisesti kahden vuoden kuluessa opinnäytetyön valmistumisesta. Kaikki muistiinpanot säilytettiin suojatulla verkkoasemalla koko tutkimusprosessin ajan, ja aineistoa käsiteltiin luottamuksellisesti tutkimuseettisten periaatteiden mukaisesti.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tukevat useat tekijät. Ensinnäkin aineiston anonymiteetti varmistettiin jo tiedonkeruuvaiheessa, mikä vähentää vastaajien mahdollisia ennakkoluuloja tai varovaisuutta vastauksissaan. Anonymiteetin säilyttäminen myös analyysivaiheessa vähentää tutkijan mahdollisen tahattoman vaikutuksen riskiä tulkintoihin (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Aineisto koostui vuosien 2023 ja 2024 aikana kerätystä avoimesta palautteesta, mikä parantaa tutkimuksen luotettavuutta ajallisen laajuuden ja trendien tunnistamisen näkökulmasta. Lisäksi laadullisen analyysin systemaattinen toteutus, huolellinen koodaus ja temmottelu vahvistavat tutkimuksen sisällöllistä luotettavuutta.

Analyysin uskottavuutta lisättiin hyödyntämällä kollegiaalista arviointia: sekä opinnäytetyön akateeminen ohjaaja että kliininen asiantuntija tarkastelivat analyysia ja tulkintoja. Tämä kriittinen tarkastelu varmisti, että johtopäätökset perustuivat aineistoon, eivätkä tutkijan omiin ennakkoletuksiin. Asiantuntija-arviointi parantaa tutkimuksen uskottavuutta ja vahvistettavuutta, jotka ovat laadullisen tutkimuksen keskeisiä luotettavuuskriteereitä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Lisäksi laadullisen analyysin luotettavuutta vahvistettiin käyttämällä systemaattista lähestymistapaa sisällönanalyysiin sekä varmistamalla analyysin tarkkuus ja läpinäkyvyys (Elo ym., 2008).

6.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset

Analyysin perusteella voidaan todeta, että kieli- ja kulttuuritietoisuus on keskeinen osa oppimisympäristön laatua ja vuorovaikutuksen onnistumista terveysalan koulutuksessa. Opiskelijaohjauksen laatukselvän avoimet vastaukset toivat esiin sekä myönteisiä kokemuksia turvallisesta ja rakentavasta ohjauksesta että tilanteita, joissa opiskelijat kokivat ulkopuolisuutta tai epäoikeudenmukaisuutta. Vaikka käsitteitä "kieli- ja kulttuuritietoisuus" ei aina nimetty suoraan, palautteista nousi esiin niiden eri ulottuvuuksia – esimerkiksi puhuttelutavoissa, kielen selkeydessä ja ohjaussuhteen sävyssä.

Kielitietoinen ja kulttuurisesti herkkä ohjaus tukee opiskelijan osallisuutta, motivaatiota ja oppimista (Suni & Latomaa, 2012). Pienet vuorovaikutuksen elementit, kuten nimellä puhuttelu, viestivät kielellisestä kunnioituksesta ja vahvistavat kuulumisen tunnetta (Pitkänen-Huhta & Mäntylä, 2014). Vastaavasti hierarkkinen tai väheksyvä suhtautuminen voi heikentää turvallisuuden tunnetta ja estää oppimista (Lehtomäki ym., 2021).

Työyhteisön arjen käytännöt, kuten tervehtiminen ja esittäytyminen, ovat konkreettisia keinoja rakentaa kulttuuritietoista ilmapiiriä. Kielitietoisien ohjauksen syntyminen edellyttää tietoista reflektointia vallan, kielen ja identiteetin rooleista oppimistilanteissa sekä hierarkioiden purkamista. Opiskelija on tärkeää kohdata yksilönä, ei vain roolinsa tai taustansa edustajana.

Kehittämisehdotukset kieli- ja kulttuuritietoisien ohjauksen vahvistamiseksi

Kieli- ja kulttuuritietoinen ohjaus on keskeinen tekijä opiskelijoiden osallisuuden, motivaation ja oppimisen tukemisessa, mutta sen toteutuminen ei ole itsestäänselvyys. Opinnäytetyön tulosten pohjalta on ilmeistä, että ohjauksen laadun parantaminen vaatii järjestelmällisiä ja tietoisien toimintatavan edistäviä kehittämistoimia. Ensinnäkin ohjaajille suunnatut koulutukset ovat tärkeässä roolissa tietoisuuden lisäämisessä vuorovaikutuksen sävystä, nimien käytön merkityksestä sekä selkokielen hyödyntämisestä. Tämä on erityisen tärkeää tilanteissa, joissa opiskelijan äidinkieli ei ole suomi, sillä kielellinen saavutettavuus vahvistaa opiskelijan kokemusta kuulluksi tulemisesta ja osallisuudesta.

Toiseksi harjoitteluyksiköihin tulisi laatia selkeät ohjeistukset, jotka koskevat sekä puhuttelukäytäntöjä että opiskelijan yksilöllisen aseman tunnistamista ja tunnustamista. Näiden ohjeiden avulla voidaan varmistaa, että opiskelija kohdataan aina yksilönä eikä pelkkänä roolin tai

taustan edustajana, mikä vähentää hierarkkisuutta ja tukee turvallisen oppimisympäristön syntymistä. Kolmanneksi selkokielen käytön edistäminen on keskeinen keino tukea erityisesti monikielisten opiskelijoiden ohjausta. Rauhallisen, ymmärrettävän kielen käyttäminen ja ymmärryksen varmistaminen edesauttavat vuorovaikutusta ja oppimisen esteiden poistamista (Kaikkonen, 2012).

Lisäksi nykyisen opiskelijaohjauksen laatukselyn kehittäminen on tärkeää, sillä vaikka kysely toimii jo anonyyminä palautekanavana, se ei sisällä suoria kysymyksiä kieli- ja kulttuuritietoisuuden toteutumisesta ohjauksessa. Kyselyn laajentaminen esimerkiksi avoimilla kysymyksillä sekä erityisellä osiolla, joka kartoittaa opiskelijoiden kokemuksia kielellisestä saavutettavuudesta, kulttuurisesta kohtaamisesta ja yksilöllisestä huomioimisesta, mahdollistaisi systemaattisemman tiedonkeruun ja paremman ymmärryksen ohjauksen nykytilasta. Tämä puolestaan tukisi ohjauksen kehittämistä niin, että jokainen opiskelija kokee tulevansa nähdyksi, kuulluksi ja kunnioitetuksi.

Tulevaisuuden kehittämistoimissa olisi myös tärkeää panostaa laaja-alaisen palautteen keräämiseen monikulttuurisilta opiskelijaryhmiltä. Kohdennettu palaute eri kieli- ja kulttuuritaustoista auttaa tunnistamaan ohjauksen vahvuuksia ja haasteita tarkemmin, mikä on välttämätöntä yhdenvertaisen oppimisen edistämiseksi. Lisäksi vertaileva tutkimus eri yksiköiden ohjauksikäytännöistä sekä laadullinen tutkimus ohjaajien näkökulmasta tuottaisivat arvokasta tietoa hyvien käytäntöjen levittämiseksi. Pitkittäistutkimukset, jotka tarkastelevat harjoittelun vaikutuksia työllistymiseen ja alalla pysymiseen eri väestöryhmissä, tarjoaisivat syvällistä ymmärrystä ohjauksen pitkäaikaisista vaikutuksista. Tällainen tutkimustieto tukisi paitsi parempien harjoitteluympäristöjen luomista, myös vahvempien ja kestävämpien urapolkujen rakentamista sosiaali- ja terveysalalle.

Kaiken kaikkiaan kehittämissuositukset korostavat, että kieli- ja kulttuuritietoisuuden ohjauksen vahvistaminen edellyttää sekä yksilöllistä herkkyyttä että järjestelmällistä ja tiedostettua toimintaa. Näin voidaan rakentaa oppimisympäristöjä, joissa moninaisuus nähdään voimavarana ja jokainen opiskelija kokee tulevansa aidosti kohdatuksi ja tuetuksi.

Lähteet

Ahola, S., & Kukkonen, T. (2023). Kielitietoisuuden edistäminen perusopetuksessa: Opettajien kokemuksia ja käytänteitä. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14(2). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2023/kielitietoisuuden-edistaminen-perusopetuksessa-opettajien-kokemuksia-ja-kaytanteita>

Campinha-Bacote, J. (2002). The process of cultural competence in the delivery of healthcare services: A model of care. *Journal of Transcultural Nursing*, 13(3), 181–184.

Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115. Saatavilla: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>

Eskola, J., & Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen* (8. painos). Vasta Paino.

Hahl, K., & Paavola, H. (2022). To get a foot in the door: New host country educated immigrant teachers' employment opportunities. *Australian Journal of Teacher Education*, 47(3), 1–16. Saatavilla: <https://ro.ecu.edu.au/ajte/vol47/iss3/1/>

Jasinskaja-Lahti, I., & Liebkind, K. (2020). Cultural identity, perceived discrimination, and parental support as determinants of immigrants' school adjustments: Vietnamese youth in Finland. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 31(3), 338–352. Saatavilla: <https://doi.org/10.1177/0022022100031003005>

Joensuu, S., Rantanen, T., & Välimäki, T. (2024). Moninaisuuden johtaminen terveydenhuollossa: Kokemuksia ja kehittämistarpeita. *Terveydenhuollon tutkimuskeskus*.

Kaihlanen, A.-M., Hietapakka, L., & Heponiemi, T. (2019). Increasing cultural awareness: Qualitative study of nurses' perceptions about cultural competence training. *BMC Nursing*, 18(1), 38. Saatavilla: <https://doi.org/10.1186/s12912-019-0363-x>

Kaikkonen, P. (2012). *Kulttuurinen moninaisuus opetuksessa*. WSOY.

Kamau, S. (2024). Organizational integration of culturally and linguistically diverse nurses: A hypothetical model [Väitöskirja, Oulun yliopisto]. Saatavilla: <https://oulurepo.oulu.fi/handle/10024/49105>

Korhonen, H., Tuomikoski, A.-M., Oikarainen, A., Kääriäinen, M., Elo, S., Kyngäs, H., Liikanen, E., & Mikkonen, K. (2019). Culturally and linguistically diverse healthcare students' experiences of the clinical learning environment and mentoring: A qualitative study. *Nurse Education in Practice*, 41, 102609. Saatavilla: <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2019.102609>

Koskela, M., Rynkänen, T., & Pöyhönen, S. (2020). Kohti kieli- ja kulttuuritietoista kasvatusta: Kasvattajat lasten osallisuuden mahdollistajina. *Kasvatus & Aika*, 14(4), 5–20. Saatavilla: <https://journal.fi/akakk/article/view/91032>

Kosonen, K. (2020). Monikielisyys ja kielitietoisuus opetuksessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 11(3). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2020/monikielisyys-ja-kielitietoisuus-opetuksessa>

Kotilainen, S. (2020). Kulttuuritietoisuus – ymmärrystä itsestä ja muista. Opetushallitus. Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kulttuuritietoisuus-ymmarrysta-itsesta-ja-muista>

Kramsch, C. (2009). *The multilingual subject: What foreign language learners say about their experience and why it matters*. Oxford University Press.

Kurki, T. (2022). Kielen variaatio ja muuttuminen: Sosiolingvistisiä näkökulmia. *Virittäjä*, 126(1), 5–28.

Lehtomäki, E., Janhonen, S., & Jokinen, P. (2021). Kulttuurisensitiivinen ohjaus hoitotyön koulutuksessa. Teoksessa E. Lehtomäki, T. Lahti, & S. Paavola (Toim.), *Yhdenvertaisuuden edistäminen oppimisympäristöissä* (s. 57–78). Gaudeamus.

Leininger, M. (2002). *Transcultural nursing: Concepts, theories, research & practice*. McGraw-Hill.

Luukka, M.-R. (2019). Kielitietoisuus ammatillisessa koulutuksessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 10(5). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2019/kielitietoisuus-ammatillisessa-koulutuksessa>

Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Kulttuurisensitiivinen työote. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022. Saatavilla: <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>

Martikainen, R-M., Kuivila, H-M., Koskenranta, M., Kamau, S., Oikarainen, A., Matinlompola, N., Juntunen, J., Mikkonen, K. 2024. Exploring the integration of culturally and linguistically diverse nurses and nursing students in healthcare: A cross-sectional study. Saatavilla: <https://oulu-repo.oulu.fi/bitstream/handle/10024/52003/nbnfioulu-202409236021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Moate, J., Alisaari, J., & Kangasvieri, T. (2022). JULIET 2022: Continuing to prepare class teachers as language educators. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 13(6). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-marraskuu-2022/juliet-2022>

Oikarainen, A. (2022). Effects of an educational intervention on mentors' competence in mentoring culturally and linguistically diverse nursing students [Väitöskirja, Oulun yliopisto]. Saatavilla: <https://oulurepo.oulu.fi/handle/10024/37315>

Opetushallitus. (2021). *Kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoisuus katsomusaineissa*. Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/kieli-katsomus-ja-kulttuuritietoisuus-katsomusaineissa>

Paatela, R., Lehtonen, K., & Niemelä, J. (2024). Kulttuuritietoisuus sairaanhoitajien ohjaustyössä – kehittämistarpeet ja kokemukset. *Hoitotyön tutkimus*, 40(1), 15–27.

Papadopoulos, I. (2006). *Transcultural health and social care: Development of culturally competent practitioners*. Elsevier Health Sciences.

Pitkänen-Huhta, A., & Mäntylä, K. (2014). Kielitietoisuus ja monikielisyys: Haasteita ja mahdollisuuksia koulutuksessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 5(3). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-kesakuu-2014/kielitietoisuus-ja-monikielisyys-haasteita-ja-mahdollisuuksia-koulutuksessa>

Pöyhönen, S., & Tarnanen, M. (2020). Kielitietoisuus ja yhdenvertaisuus ohjauksessa. Teoksessa S. Latomaa, M. Suni & T. Nikula (Toim.), *Kieliä kouluissa, kieliä koulutuksessa* (s. 175–196). Jyväskylän yliopisto.

Räisänen, T., & Saarinen, T. (2020). Kielellinen saavutettavuus ja ohjauksen yhdenvertaisuus. Teoksessa S. Pöyhönen, M. Tarnanen & T. Saarinen (Toim.), *Kielitietoisuus ja ohjaus* (s. 40–64). Jyväskylän yliopisto.

Ropponen, P., Kamau, S., Koskenranta, M. & Kuivila, H-M. 2022. Culturally and linguistically diverse nursing students' experiences of integration into the working environment: A qualitative study. Saatavilla: https://www.researchgate.net/publication/365482269_Culturally_and_linguistically_diverse_nursing_students'_experiences_of_integration_into_the_working_environment_A_qualitative_study

Saarinen, T., & Nikula, T. (2013). Koulutuspolitiikka ja kielikoulutuspolitiikka: monipaikkaista ja monitasoista hallintaa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 4(3), 1–10. Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-kesakuu-2013/koulutuspolitiikka-ja-kielikoulutus-politiikka-monipaikkaista-ja-monitasoista-hallintaa>

Saarinen, T., Nikula, T., & Pöyhönen, S. (2023). Monikielisyys ja osallisuus koulutus- ja työelämäkonteksteissa. Jyväskylän yliopisto.

Soler, E., & Zabala, J. (2019). Power relations and interaction in clinical learning: Exploring nursing students' voices. *Nurse Education Today*, 79, 184–189. Saatavilla: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2019.05.010>

Suni, M., & Latomaa, S. (2012). Kielitietoisuus pedagogisena lähestymistapana. Teoksessa H. Kääntä & S. Tainio (Toim.), *Kielikeskusteluja: Näkökulmia kieleen ja vuorovaikutukseen* (s. 29–45). Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys.

Tani, S., & Toom, A. (2020). Kulttuuri-, katsomus- ja kielitietoisuus koulun kehittämisen käsitteinä. Helsingin yliopisto. Saatavilla: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/316982>

Tenny, S., Brannan, J. & Brannan G. Qualitative Study. 2022. NIH, National library of medicine. Saatavilla: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK470395/>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. (2022). Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus: Kulttuurisensitiivinen työote. Saatavilla: <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2024. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Saatavilla: <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>

Tynjälä, P., & Noutinen, H. (2020). Kielitietoisuus ja oppiminen: Teoreettisia näkökulmia ja käytännön sovelluksia. Kasvatus, 51(4), 401–415.

Varpanen, J. (2021). Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen Tiedelehti, 10(1), 45–60.

World Health Organization (WHO). 2020. State of the world's nursing 2020: Investing in education, jobs and leadership. Saatavilla: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240003279>

World Health Organization (WHO). 2022. Global Competency Framework for Universal Health Coverage. Saatavilla: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240064857>